

Landschappelijke inpassing

Voor versterking van het landschap en de biodiversiteit

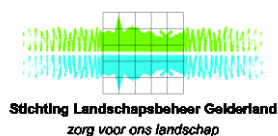
Naam: Dhr. Loeffen
Straat: Graafseweg 294
Postcode, plaats: 6603, CJ Wijchen

Uw adviseur: Bo Koning

Datum: 16 december 2020

Versie: Definitief

De landschappelijke inpassing is een planvorm van

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Rosendael 2a, 6891 DA Rozendaal
026 35 37 444
info@landschapsbeheergelderland.nl
www.landschapsbeheergelderland.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	p. 3
2. Beleidsanalyse	p. 4
3. Landschapsanalyse	p. 5
4. Aanleg landschapselementen	p. 11
5. Beplantingslijst	p. 22
Bronvermelding	p. 23
Bijlage I Ontwerpkaart	p. 24
Bijlage II Informatievelen aanleg en beheer	p. 25

1. Inleiding

De heer Loeffen is eigenaar van perceel Q427, gelegen naast Graafseweg 304 in Wijchen (figuur 1). Dit perceel heeft een agrarische functie. De heer Loeffen heeft bij de gemeente een verzoek ingediend om ter plaatse 1 vrijstaande (landelijke) woning te bouwen. Uitgangspunt is dat deze geen afbreuk doet aan de landelijke kwaliteiten en een bijdrage levert aan de natuur en het landschap. Het doorzicht vanaf de Graafseweg moet behouden blijven.

De locatie ligt binnen een gebied dat door de provincie is aangewezen als Groene Ontwikkelingszone. Op grond van de omgevingsverordening zijn kleinschalige ontwikkelingen (zoals woningbouw) alleen toegestaan als dit gepaard gaat met een substantiële versterking van de kernkwaliteiten van dit gebied. Dit zal worden uitgewerkt in een natuurontwikkelingsplan. De provincie ziet mogelijkheden om door middel van het aanleggen van houtsingels/heggen of het aanleggen van een kikkerpoel te komen tot een versterking van de ecologische verbindingszone voor soorten als de das en de kamsalamander. Er grenst een dassentunnel aan het perceel. Deze is in gebruik.

In afstemming met de gemeente zal een natuurontwikkelingsplan worden opgesteld. Het meest recente Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente wordt als uitgangspunt gebruikt, om zo tot versterking van de kernkwaliteiten van het gebied te komen.

Bron: kaart.cc, 2019

Figuur 1 Overzichtskaart locatie perceel Q427

Over Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) is dé organisatie in Gelderland die zich inzet voor het cultuurlandschap: het landschap met heggen, knotwilgen, boomgaarden en poelen. Daarbij heeft SLG behoud en ontwikkeling van biodiversiteit hoog in het vaandel. Advisering over landschappelijke inrichting en ecologisch beheer is hierbij een belangrijk instrument.

SLG heeft geen eigen terreinen en werkt dus altijd samen met anderen. Dit kan een gemeente zijn, een particuliere grondeigenaar (bewoner van het buitengebied), vrijwilligers of de Provincie Gelderland.

De landschappelijke inpassing

Deze landschappelijke inpassing bevat concrete inrichtings- en beheermaatregelen waarmee u een waardevolle bijdrage levert aan de aanleg en het behoud van landschapselementen. Hoofdstuk 2 is een beleidsanalyse over de groene ruimte die de gemeente hanteert. Hoofdstuk 3 bevat een landschapsanalyse over de nabije omgeving van perceel Q427. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van aan te leggen landschapselementen met onder andere soortkeuze en aantallen. Ook is de ecologische en cultuurhistorische waarde per element vermeld. Daarnaast wordt er ingegaan op zaken ten aanzien van beheer en biodiversiteit. Dit is niet nodig voor een landschappelijke inpassing, maar de opdrachtgever wilt graag deze inzet leveren. Hoofdstuk 5 geeft de beplantingslijst weer.

2. Beleidsanalyse

Identiteit oude oeverwallen

De gemeente geeft in het LOP (2006) aan de identiteit van de oude oeverwallen te willen vergroten door middel van het versterken van het halfopen landschap. Dit willen zij bereiken door het ontwikkelen van landschapselementen, geïnspireerd op het aanwezige reliëf en cultuurhistorische patronen.

NNN

Perceel Q427 ligt in het Natuur Netwerk Nederland (NNN) gebied. Dit is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied (Rijksoverheid, sd). Bij ontwikkelingen op het perceel moet hierdoor rekening worden gehouden met het versterken van mogelijke verbindingzones tussen natuur en agrarisch gebied.

Landschaps- en natuurontwikkelingen.

Actieve landschaps- en natuurontwikkelingen in de gemeente zijn:

- Samenhang en identiteit van de landschapstypen staan centraal;
- Aardkundige en archeologische waarden behouden en versterken;
- Cultuurhistorie behouden en gebruiken als inspiratiebron.

Actuele ontwikkelingen in het oude oeverwallenlandschap zijn:

- De ecologische verbindingzone;
- Nieuw landgoederen;
- Toeristisch-recreatieve ontwikkelingen (paden).

(Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006)

Erfinrichting

Algemene uitgangspunten voor de erfinrichting zijn:

- Archeologische en cultuurhistorische waarden respecteren en zo mogelijk ter inspiratie gebruiken voor integreren in het ontwerp;
- Bestaande natuur- en landschapselementen respecteren en integreren in het ontwerp;
- Nieuwe ontwikkelingen dienen afgestemd te zijn op de realisatie van de EHS (nu NNN).

Bij uitbreiding op de oeverwal is kleinschaligheid een belangrijk uitgangspunt, voor nieuwe individuele bebouwing als voor nieuwe buurten:

- Aansluiten bij de verschillende kavelinrichtingen en -vormen
- Door middel van verschillende beplantingen van lanen, kleine bosje, houtsingels, solitairen of fruitbomen het groene karakter van oeverwallen voortzetten en de verbinding met het landschap leggen.

(Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006)

Visie Graafseweg

Perceel Q427 grenst aan de Graafseweg. De visie van de Graafseweg (N324) gaat uit van het versterken van de laanbeplanting met eiken, omdat het een historisch tracé is.

(Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006)

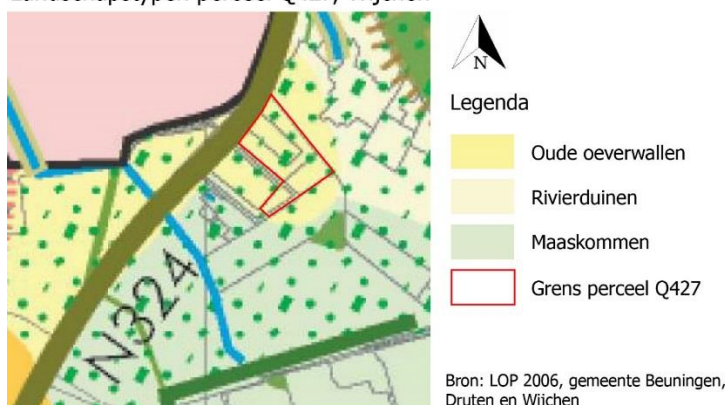
3. Landschapsanalyse

In dit hoofdstuk wordt een landschapsanalyse gemaakt met de volgende inhoud:

- Landschappen in het gebied
- Landschapselementen in het oeverwallenlandschap
- Historische landschapsanalyse
- Landschap ten behoeve van de das en kamsalamander

perceel Q427 is gelegen in het oude oeverwallenlandschap (Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006). Het perceel grenst aan een overgangsgebied van het oeverwallenlandschap naar het kommenlandschap en het rivierduinenlandschap (figuur 2). Vanuit een veldbezoek op locatie is geconstateerd dat het gebied rondom het betreffende perceel ook invloeden van de laatste twee genoemde landschappen heeft. Hierdoor zullen deze landschappen ook kort worden beschreven.

Landschapstypen perceel Q427, Wijchen

Figuur 2 Landschapstypenkaart Perceel Q427

Landschappen in het gebied

Het oeverwallenlandschap

Bij elke overstroming van de rivier wordt een laagje klei afgezet. Dichtbij de rivier werden de grovere deeltjes afgezet, zo ontstonden de oeverwallen. De bebouwing is geconcentreerd in ronde of gestrekte dorpen met een onregelmatige blokverkeveling. De percelen en wegen, die de rivieren volgen, zijn ook grillig van vorm. Er komt overwegend landbouw voor maar daarnaast ook veel hoogstamboomgaarden. De perceel scheidingen bestaan vaak uit meidoornhagen, want sloten komen weinig voor. Het beplantingspatroon bestaat verder uit houtsingels, erfbeplantingen, knotwilgenrijen en bosjes. Zowel de wegen als de waterlopen zijn slingerend. Het landschap is kleinschalig (figuur 3).

Figuur 3 Sferbeeld van het oeverwallenlandschap

Het rivierduinenlandschap

De rivierduinen van Wijchen en Bergharen bestaan uit sterk geaccidenteerde zandgronden die liggen temidden van een vlak komkleigebied. Deze duinen zijn ontstaan doordat zandig materiaal uit de rivierbedding verstoof en gedeponeed werd op oudere klei- en leemafzettingen. Veel landduinen bereiken slechts een geringe hoogte, maar vallen door de steile hellingen en het contrast met de omgeving toch goed op.

Gebieden met geen of weinig bodemvorming (duin-, vorstvaaggronden) liggen temidden van podzolen die niet recentelijk verstoven zijn. Delen van de rivierduinen zijn bebost. Ook bij duinenbossen is over het algemeen sprake van een lage grondwaterstand. Plaatselijk komt in (uitgestoven) laagtes echter oppervlaktewater en/of riet voor. Lokaal hebben wegen en paden een grillig karakter. Daarnaast zijn ook singels en houtwallen aanwezig (figuur 4).

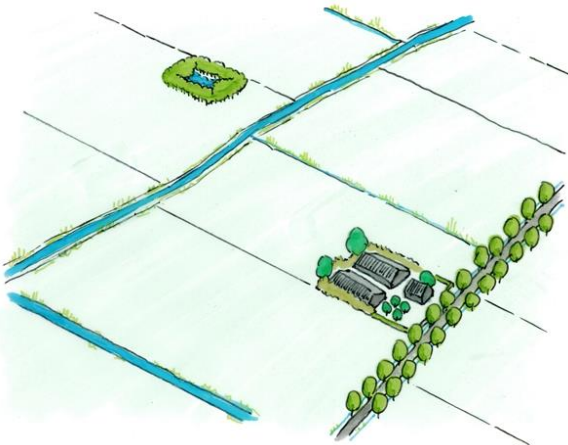

Figuur 4 Sferbeeld van het rivierduinenlandschap.

Het kommenlandschap

In de komgebieden, ver van de rivierloop, kwam het water tot rust en kon slib rustig bezinken. In de loop der eeuwen leidde dit plaatselijk tot een dikke, zware komkleilaag.

Het karakter is open met schaarse bebouwing. De kavels zijn onregelmatig. De wegen en waterlopen, zoals weteringen en sloten zijn recht. De zware klei gronden zijn vaak in gebruik als grasland. Als grond ongeschikt was voor de landbouw dan werden grienden aangelegd. Naast wat verspreide populierenbosjes en grienden komt verder alleen weg- en erfbeplanting voor (figuur 5).

Figuur 5 Sferbeeld van het kommenlandschap.

Landschapselementen in het oeverwallenlandschap

De volgende landschapselementen komen in het oeverwallenlandschap voor:

Heggen en Hagen

Heggen of hagen kunnen voorkomen rondom de voortuin, moestuin, boomgaard of als of scheiding tussen de weilanden. In het weiland of om de boomgaard kwam van oudsher meidoorn of een gemengde doornhaag voor. Rondom de voortuin gaat de voorkeur uit naar meidoorn, veldesdoorn of liguster.

Streekeigen soorten: Meidoorn, sleedoorn, wilde roos, veldesdoorn, hazelnoot, Gelderse Roos, knotbomen, hazelaar, wilde appel, peer (Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006).

Hoogstamboomgaard

In dit landschapstype komen veel hoogstamboomgaarden voor. Dit waren in het verleden productieboomgaarden die zich achter de boerderij bevonden. Productieboomgaarden bestonden voornamelijk uit appels, met bijvoorbeeld peren aan de westkant als windsingel. Ook kwamen er productie kersenboomgaarden voor. Boerenboomgaardjes stonden vaak aan de zijkant of voorkant van de boerderij en bestonden uit fruitbomen voor de eigen voorziening.

Streekeigen soorten: kers, appel, peer, pruim (Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006).

Knotbomen

Knotbomen vormen al eeuwenlang een vertrouwd beeld in het Nederlandse cultuurlandschap. Bepaalde boomsoorten werden vroeger geknot om gebruikshout te leveren. Echter deze wijze van houtproductie is niet meer rendabel en hierdoor dreigen deze markante knotbomen uit het landschap te verdwijnen.

Knotbomen staan vaak in rijen en vormen groene linten in het landschap. Oudere noestige knotbomen bieden een schuil- en nestplaats voor allerlei diersoorten. Een voorbeeld hiervan is de steenuil. Diverse soorten planten, mossen en paddenstoelen vinden een goede humusrijke voedingsbodem in vermolmde delen van oude knotbomen.

Knotbomen van zomereik en gewone es komen voornamelijk voor langs (voormalige) perceelranden op de oeverwallen.

Streekeigen soorten: populier, es, wilg (Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006).

Houtsingels, geriefhoutbosjes/vogelbosjes

Houtsingels komen voor langs de weilanden en boomgaarden en werden in het verleden aangeplant als perceel scheiding, veekering en voor de houtvoorziening. Geriefhoutbosjes/vogelbosjes werden vaak op overhoekjes geplaatst en werden ook aangeplant voor de houtvoorziening. Soorten die op de oeverwal veel in een houtsingel voorkomen zijn essen, elzen, meidoorn, sleedoorn, veldesdoorn, hazelaar, gelderse roos, kardinaalsmuts etc. Geriefhoutbosjes waren vaak eentoniger en bestonden voornamelijk uit els, wilg, gewone es of hazelaar. Om de biodiversiteit te verhogen worden geriefhoutbosjes tegenwoordig als vogelbosjes aangeplant, waarin veel besdragende soorten voorkomen.

Streekeigen soorten: es, iep eik, linde, wilg (Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006).

Solitaire bomen

Op het erf staat regelmatig een solitaire walnoot, kastanje, gewone es of linde.

Streekeigen soorten: wilg, walnoot, linde, eik (Jongsma & Groot-Koerkamp, 2006).

Historische landschapsanalyse

Het landschap voor de tweede wereldoorlog wordt beschouwd als redelijk intact. Na de tweede wereldoorlog is het voorkomen van karakteristieke landschapselementen achteruitgegaan. Om het landschap deze verdwenen kwaliteiten terug te geven, wordt vanuit historische kaarten gekeken welke elementen van oudsher aanwezig waren. Onderstaande analyse is afgeleid van de figuren 6 en 7 welke op de volgende pagina te vinden zijn.

het verkavelingspatroon is een onregelmatige blokverkaveling. In de periode 1901-1925 is deze kleinschaliger dan heden. Veel kavelgrenzen werden benadrukt met knotbomen, een enkele bomenrij, een houtsingel of een struweel. Het landgebruik was en is heden grasland. Op het erf van de boerderijen stonden hoogstamfruitboomgaarden. Op de historische kaart zijn duidelijk de verhogingen van de dekzandruggen te zien, geaccentueerd met smalle, herhaalde strepen rondom de verhoging. De weg die nu de N324 is bestond al. Deze is later aan de noordwestelijke kant van perceel Q427 rechtgetrokken.

Perceel Q427 heeft heden een andere vorm aangenomen. De noordoostelijke grens is op de historische kaart aanwezig. Het de zuidwestelijke kant van de kavel is in omvang afgenomen. Langs de kavelgrenzen stonden knotbomen. Het bosopstand achter het perceel bestond al. Dwars door het perceel liepen wandelpaadjes.

Het noordwestelijke gedeelte van de historische kaart was vroeger grasland. Nu heeft dit plaatsgemaakt voor uitbreiding van het dorp Wijchen. Het noordoostelijke deel van de kaart was het bosgebied de Boschkant. Heden hebben delen van het bos plaatsgemaakt voor recreatie, land- en woningbouw. Het bos komt nu versnipperd in het landschap voor. In het zuidelijke deel van de kaart ligt het Loenensche Broek, een kommengebied. De lintstructuren zijn terug te vinden in het huidige landschap, maar op schaal vergroot. De openheid van dit kommengebied is behouden gebleven. Het beplantingsstructuur wat voornamelijk uit knotbomen bestond is verdwenen.

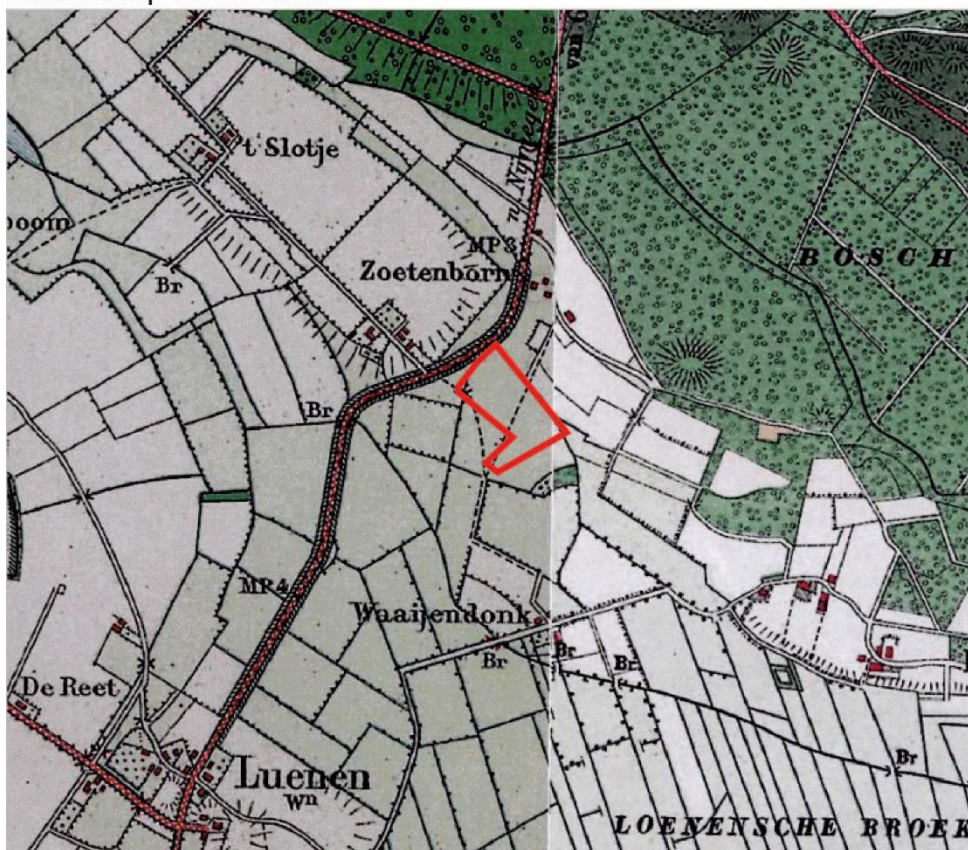
Huidig landschap

Figuur 6 Overzichtskaart van het huidige landschap

Bron: kaart.cc, 2019

Landschap 1901-1925

Figuur 7 Overzichtskaart van het landschap in de periode 1901-1925

Bron: kaart.cc, 2019

Landschap ten behoeve van de das en kamsalamander

De provincie ziet mogelijkheden om door middel van het aanleggen van houtsingels/heggen of het aanleggen van een kikkerpoel te komen tot een versterking van de ecologische verbindingszone voor soorten als de das en de kamsalamander.

De das

De das (*Meles meles*) is één van de grootste voorkomende landroofdieren in Nederland en behoort tot de familie der marterachtigen. De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtsingels/wallen. Maar ook andere open terreinen, zoals vochtige heiden en rivierdalen zijn geschikte gebieden. Het leefgebied van de das moet voldoen aan voldoende dekking, weinig verstoring, een groot voedselaanbod en een bodem waarin ze goed kunnen graven, met een grondwaterstand van tenminste 1,5 meter onder het maaiveld (Zoogdierenvereniging, sd).

Er komt een dassentunnel uit op perceel Q427, te zien in figuur 8. Deze tunnel loopt onder de N342 door. Tijdens het veldbezoek op locatie is geconstateerd dat deze dassentunnel in gebruik is. Een dassenpaadje loopt het veld in. Vermoedelijk bewegen de dassen zich via het lijnelement op het perceel, door naar het bosopstand achter het perceel. Door landschappelijke elementen in het oeverwallenlandschap en het rivierduinenlandschap aan te planten, is het voor de das gemakkelijker om te foerageren en te schuilen (figuur 8).

Figuur 8 Mogelijke dassenhabitat en verbeteringsmogelijkheden door middel van aanleggen stapstenen.

De kamsalamander

Het landschap waarin de kamsalamander wordt aangetroffen is bosrijk, bevat houtwallen of struweel en wordt vaak gekenmerkt door kleinschaligheid in de directe omgeving van het voortplantingswater. Kamsalamanders komen zelden in akkerbouwgebieden voor. Ze komen relatief veel voor langs de grote rivieren, in beekdalen en op landgoederen. Kamsalamanders komen voor in een verscheidenheid aan typen visvrije wateren. Op de zandgronden en in beekdalen leeft de soort in poelen, vijvers, matig voedselrijke (mesotrofe) vennen en in leemputten. In het rivierengebied komt de soort voor in zelden overstromende (laagdynamische) strangen, kleiputten en kolken (Ravon, sd).

De kamsalamander heeft voortplantingswater in zijn directe omgeving nodig. Tijdens het veldbezoek op locatie is geconstateerd dat het grondwater van perceel Q427 in de herfst op 2,5 tot 3 meter diepte zit. Hierdoor wordt perceel Q427 niet geschikt bevonden voor de aanleg van een grondwaterafhankelijke poel, omdat hiervoor tot 50 centimeter onder het laagste grondwaterstand gegraven moet worden en de poel een flauwe talud van 1:8 tot 1:10 nodig heeft. Een niet-grondwaterafhankelijke poel met een leemlaag of vijverfolie zou een mogelijkheid zijn om aan het biotoop van de kamsalamander te voldoen.

4. Aanleg landschapselementen

Bij de aanleg van landschapselementen (zoals bijvoorbeeld beplanting, kruidachtige begroeiing of een poel) houdt SLG rekening met cultuurhistorie, landschapstype en biodiversiteit. Daarnaast is uiteraard de gebruiksfunctie van belang: ofwel de wensen van de eigenaar. Uw landschappelijke inpassing bestaat uit de volgende aan te leggen elementen: De nummers van onderstaande elementen corresponderen met de ontwerpkaart (bijlage I)

1. Houtsingel

Op uw erf

In de visie voor de Graafseweg staat dat de weg benadrukt dient te worden door middel van lijnbeplanting van eiken. Perceel Q427 grenst aan de Graafseweg. Om aan te sluiten bij de bestaande eiken langs de weg wordt er een houtsingel met zomereik aangeplant. De zomereiken worden ruim uit elkaar geplant (25 tot 30 m) om de overgang van oeverwal (kleinschalig landschap) naar komgebied (open landschap) te benadrukken. De houtwal grenst aan de dassentunnel. Hierdoor is dit element een belangrijke verbinding voor de das naar andere (bestaande) elementen in het landschap. De houtsingel bevat vrucht- en besdragende soorten, wat als voedselvoorziening voor de das dient. Daarnaast profiteren ook vogels hiervan. De houtsingel verbergt vanaf de Graafseweg het zicht op de silos ter hoogte van Graafseweg nr. 374. Er wordt geadviseerd om rondom het element extensief te maaien (1 à 2x per jaar). Hiermee ontstaat een mantel-zoom situatie waar diersoorten baat bij hebben. Langs de sloot loopt een schouwpad.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs de oostelijke grens van het perceel.
Lengte	: 235 meter
Breedte	: 6 meter
Plantrijen	: 3
Plantwijze	: Driehoeksverband 1,50 m x 1,50 m
Aantal	: 615 stuks bosplantsoen 9 stuks zomereiken maat 10-12
Soort	: 9x zomereik 65x zoete kers 50x Gewone vogelkers 60x boswilg 60x Eenstijlige meidoorn 50x Wilde liguster 50x lijsterbes 50x kruisbes 40x wegedoorn 40x hazelaar 55x Gelderse roos 40x wilde appel 40x wilde mispel 15x gewone vlier
Maat	: 60-80 cm lengte, zomereiken maat 10-12
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Het element dient 5 meter van de erfgrens af te staan doordat de aangrenzende watergang vanaf dit perceel wordt geschoond. Plant de eerste rij daarom 5,75 meter van de erfgrens af. Plant de wilde appel en wilde mispel aan de buitenste zijden van het element.

Ecologische en/of cultuurhistorische waarde

Een houtsingel is een lijnvormige aanplant van bomen en/of struiken van 3 tot maximaal 20 meter breed. Houtsingels lijken veel op houtwallen. Er is echter geen sprake van een opgeworpen wal. Houtsingels werden vooral op de lagere zandgronden aangelegd, meestal parallel aan sloten. De singels leverden brand- en geriefhout, waaraan in het gemengde bedrijf grote behoefte was. Omdat de boer verschillende diktes hout nodig had, werd een hakhoutbeheer gevoerd. Door de komst van prikkeldraad, de schaalvergroting en ruilverkavelingen zijn vele kilometers van deze elementen verdwenen. De houtwal en houtsingel hebben landschappelijk en ecologisch een belangrijke verbindende functie. Ze zijn tevens van belang voor vleermuizen om zich te oriënteren en als verbindingzone voor fauna.

Houtsingel

2. Struweel

Op uw erf

Aansluitend aan de houtsingel wordt een struweel aangeplant. Dit struweel wordt dicht bij de poel geplant, zodat de kamsalamander hier zijn kleinschalige habitat kan vinden. De soorten zijn geselecteerd op voedselvoorzieningsmogelijkheid voor de das. Daarnaast trekt het (rotte) voedsel en de bloei van de struiken insecten aan, die in het dieet van de kamsalamander voorkomen.

Aanleg nieuw element

Locatie	: In de zuidwestelijke kant van het perceel
Oppervlakte	: 410 m ²
Plantwijze	: wildverband
Aantal	: 180 stuks
Soort	: 40x eenstijlige meidoorn 20x Wilde liguster 15x aalbes 15x kruisbes 15x wilde appel 15x wilde mispel 15x hazelaar 15x gelderse roos 10x lijsterbes 10x grauwe wilg 10x gewone vlier
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Struiken dienen minimaal 0,5 meter van de erfgrans aangeplant te worden. De struiken worden wild door elkaar heen geplant. Plant dezelfde soort in groepjes van 3-5 bij elkaar om concurrentie tussen verschillende soorten te verkleinen. Plant de wilde appel en wilde mispel aan de buitenste zijden van het element.

Ecologische en/of cultuurhistorische waarde

Gelderland kent een grote diversiteit aan lijn- of vlakvormige landschapselementen, waaronder de vrij uitgroeende haag en de struweelhaag.

De functie van struwelen was perceelscheiding en veekering, daarom bestonden de hagen vroeger voornamelijk uit doornsoorten. Soms werden ook nog wat andere struiken en bomen in de struwelen aangeplant, denk hierbij aan hondsroos, sleedoorn, braam, wilg, eik of es. De hagen boden beschutting voor het vee en zorgden voor gebruikshout. Door de komst van het prikkeldraad, de schaalvergroting en de ruilverkavelingen zijn veel van deze elementen verdwenen.

Struwelen hebben een grote natuurwaarde. Ze zijn vaak een schuilplaats voor veel vogels en kleine zoogdieren en vergroten daardoor de landschappelijke en ecologische variatie

Struweel

3. Vogel- en zoogdierenbosje

Op uw erf

In de zuidwestelijke hoek van het perceel wordt een vogel- en zoogdierenbosje gerealiseerd. Op dit moment staat er een lijnbeplanting van coniferen tegen de kavelgrens van huis nr. 304a aan. Coniferen horen niet thuis in het Gelderse landschap en voegen weinig toe aan de biodiversiteit. De coniferen worden gerooid en er wordt een vogel- en zoogdierenbosje aangeplant. Dit bosje creëert habitat voor vogels, insecten en zoogdieren, waaronder de das. De soorten zijn geselecteerd op het dieet van de das.

Aanleg nieuw element

Locatie	: In de zuidwestelijke hoek van het perceel
Oppervlakte	: 1075 m ²
Plantwijze	: Vierkantsverband 1,50 m x 1,50 m
Aantal	: 480 stuks
Soort	: 25x winterlinde 20x tamme kastanje 15x gewone vogelkers 70x eenstijlige meidoorn 50x lijsterbes 40x veldesdoorn 40x hondsroos 40x egelantier 30x hazelaar 30x gelderse roos 25x Grauwe wilg 35x wilde appel 35x wilde peer 25x sleedoorn
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Bomen dienen minimaal 2 meter van de erfgrans aangeplant te worden. Plant dezelfde soort in groepjes van 3-5 bij elkaar om concurrentie tussen verschillende soorten te verkleinen. Plant de wilde appel en wilde mispel aan de buitenste zijden van het element.

Ecologische en/of cultuurhistorische waarde

Vogelbosjes kom je vaak tegen op het erf. Een vogelbosje is een bosje dat voornamelijk uit struiken bestaat. De soorten die in het bosje aangeplant worden, zijn vooral besdragende struiken als meidoorn, Gelderse roos en lijsterbes om vogels aan te trekken. Een vogelbosje wordt gebruikt als broedplaats en schuilplaats door zowel vogels als kleine zoogdieren. Daardoor voegt een vogelbosje veel toe aan de ecologische diversiteit op en rondom het erf.

4. Vogel- en zoogdierenbosje

Op uw erf

In het midden van het perceel staat heden een lijnbeplanting van cultivar bomen. Dit is een resterend element van de vroegere boomkwekerij. De voorkeur gaat uit om het element als stapsteen naar de boomgaard te behouden. Daarbij is het ook een stukje geschiedenis van de kavel. Het element, wat nu uit een scherpe lijn bestaat, wordt landschappelijk ingepast door in een organische vorm met struikgewas omheen te planten. Er wordt geadviseerd om rondom het element extensief te maaien (1 à 2x per jaar). Hiermee ontstaat een mantel-zoom situatie waar diersoorten baat bij hebben (figuur 9).

Figuur 9 Mantel zoomvegetatie (natuurschoon-nietap, sd)

Aanleg nieuw element

Locatie	: In het midden van het perceel.
Oppervlakte	: 880 m ²
Plantwijze	: Vierkantsverband 1,50 m x 1,50 m
Aantal	: 340 stuks
Soort	: 60x veldesdoorn 35x Grauwe wilg 30x Inheemse vogelkers 40x lijsterbes 40x hondsroos 35x rode kornoelje 30x krent 30x hazelaar 20x gelderse roos 20x wilde appel
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Plant dezelfde soort in groepjes van 3-5 bij elkaar om concurrentie tussen verschillende soorten te verkleinen. Plant de wilde appel aan de buitenste zijden van het element.

5. Knip- en scheerheg

Op uw erf

Om het erf te benadrukken wordt langs het oprit en het woonhuis een knip- en scheerheg geplant. De soort veldesdoorn wordt voor haar historische waarde in het gebied toegepast.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs de oprit en het woonhuis
Lengte	: 65
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 260 Stuks
Soort	: 260x veldesdoorn
Maat	: 60-80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage

Ecologische en/of cultuurhistorische waarde

Knip- en scheerheggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Deze lijnvormige landschapselementen kennen een sterke samenhang met het omringde landschap. Nabij boerderijen en rondom boomgaard en moestuin waren veelal de heggen te vinden. Vaak diende de heggen als eigendoms- of perceelsscheiding. De doornige heg had daarnaast ook nog een belangrijke veekerende functie.

Langs de rivieren dienden de heggen om de waterstroom bij overstromingen te remmen en te verdelen, zodat het vruchtbare slib kon bezinken. Inmiddels zien we dat veel heggen bedreigd worden. Veel heggen zijn uit het landschap verdwenen door de komst van prikkeldraad, de

ruilverkavelingen en achterstallig onderhoud. Alle reden om de heg weer terug te brengen in het landschap. Heggen zijn namelijk nog altijd functioneel als windscherm en als veekering, ook bij hoge rivierwaterstanden zorgen ze voor een permanente afrastering. Daarnaast houden ze de grond vast en dragen ze bij aan een goede waterhuishouding.

Ook dieren hebben profijt van de aanwezigheid van een heg. Vogels gebruiken het als broedplaats; veel kleine zoogdieren vinden er voedsel en een schuilplaats en voor vleermuizen is een haag belangrijk als oriëntatiepunt. Als voedselbron voor bestuivers en voor zangvogels heeft de knip- en scheerheg minder te bieden: door het regelmatige beheer komen de struiken niet of weinig tot bloei en vruchtzetting.

Knip- en scheerheg

6. Hoogstamboomgaard

Op uw erf

De hoogstamboomgaard levert dankzij valfruit een belangrijke voedselbron op voor de das. Ook vogels en insecten profiteren van het fruit en de bloei. De boomgaard is in combinatie met de parallel lopende knip- en scheerheg is cultuurhistorisch en landschappelijk waardevol. Boomgaarden werden vroeger in de buurt van het voorhuis geplant zodat de boerin hier zicht op had. De bloesem in de lente zorgt voor beleving. De bomen zijn wijds uit elkaar gezet om een doorkijk effect te creëren.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs de oprit, voor het woonhuis
Lengte	: 12 meter
Breedte	: 12 meter
Plantwijze	: Driehoeksverband
Aantal	: 15 stuks
Rassen	: Keuze uit: appels, peren, pruimen, kersen.
Maat	: hoogstam
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage

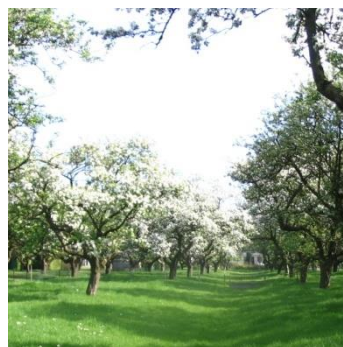
Ecologische en/of cultuurhistorische waarde

Al vele eeuwen wordt in Nederland fruit geteeld in hoogstamboomgaarden. Aanvankelijk waren het vooral kloosters, kastelen en landgoederen. Eind 19de eeuw begon een grote uitbreiding aan fruitboomgaarden. Onder invloed van de landbouwcrisis stapten veel agrariërs in het rivierengebied over van graanteelt naar hoogstamfruit. Een groot voordeel van het hoogstamfruit was dat er dieren onder konden grazen.

Vanaf 1950 is het areaal aan hoogstamboomgaarden flink achteruit gegaan, vanwege de opkomst van de moderne fruitteelt (laagstam).

Hoogstamboomgaarden hebben een grote ecologische waarde. Ze leveren nestgelegenheid aan allerlei vogels. De steenuil is een soort die graag broedt in holle takken van fruitbomen. Een heg om de boomgaard als windsingel vergroot de natuurwaarde van de boomgaard.

Boomgaarden bieden tijdens de bloei veel voedsel voor wilde bijen en andere bestuivers. U kunt het voedselaanbod vergroten door te zorgen dat er ook andere drachtplanten aanwezig zijn die in een andere periode bloeien.

Hoogstamboomgaard

7. Houtsingel

Op uw erf

Om zichtlijnen naar het kommengebied open te houden wordt er haaks op de Graafseweg een houtsingel gerealiseerd. Deze houtsingel dient daarnaast als erfafscheiding. De houtsingel bevat bes- en vruchtdragende soorten, wat als voedselvoorziening voor de das dient. Daarnaast profiteren ook vogels hiervan. De bestaande coniferen dienen vooraf te worden verwijderd omdat deze niet in het landschap passen.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs de zuidwestelijke grens van het perceel.
Lengte	: 130 meter
Breedte	: 5 meter
Plantrijen	: 3
Plantwijze	: Driehoeksverband 1,50 m x 1,50 m
Aantal	: 290 stuks bosplantsoen
Soort	15x zomereik 10x winterlinde 10x zoete kers 50x veldesdoorn 40x lijsterbes 40x hondsroos 30x rode kornoelje 30x wilde liguster 25x hazelaar 20x boswilg 20x wegedoorn
Maat	: 60-80 cm lengte, 100-125 cm lengte tamme kastanje
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Het element dient 2 meter van de erfgrens af te staan. Plant dezelfde soort in groepjes van 3-5 bij elkaar om concurrentie tussen verschillende soorten te verkleinen.

8. Meerjarig bloemenmengsel

Op uw erf

Het meerjarig bloemenmengsel komt in het verlengde van het struweel en zorgt voor een verbinding naar het vogelbosje. Het bloemenmengsel blijft laag in lengte. Hierdoor belemmert het element niet de zichtlijnen naar het landschap. Via Stichting Landschapsbeheer Gelderland kunt u inheemse, meerjarige mengsels bestellen.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Langs de houtsingel
Oppervlakte	: 525 m ²
Aanleg en beheer	: Zie zaai- en beheerinstructie in de bijlage

Ecologische en/of cultuurhistorische waarde

Vooraf in de maanden juni en juli zijn er voor bijen en andere insecten weinig bloemen voor het verzamelen van stuifmeel en nectar. De meeste inheemse bomen en struiken zijn dan al uitgebloeid. In deze periode kunnen we bijen en insecten goed helpen door de ontbrekende schakels in de zogeheten bloeiboog aan te vullen.

De bloeiboog is de – bij voorkeur aanééngesloten- periode van voedselaanbod voor bestuivers. Het betreft hier zowel stuifmeel als nectar. Door specifieke bomen en struiken aan te planten en door middel van ecologisch beheer kunnen we de bloeiboog completer maken.

Het inzaaien van kleine randen of overhoeken op of om het erf, kan bijdragen aan een gesloten bloeiboog. Het is hierbij van belang dat een inheems, meerjarig zaadmengsel wordt gebruikt. Want deze plantensoorten zijn voor wilde bijen en vlinders een geschiktere voedselbron dan de zogenaamde ‘carnavalsmengsels’ met plantensoorten die van nature niet in ons land voorkomen.

9. Poel

Op uw terrein

Om biotoop voor de kamsalamander te ontwikkelen en een drinkwatervoorziening voor de das te realiseren wordt er een niet-grondwaterafhankelijke poel met een leemlaag of vijverfolie gegraven. Deze poel dient voor de kamsalamander visvrij te zijn.

Het is belangrijk dat de noordoever zo flauw mogelijk is, omdat de zon voornamelijk op deze zijde schijnt. De poel moet aan de noordkant voldoen aan een flauw talud van 1:8 tot 1:10 aan de zonzijde. Dit betekent dat bij een daling van 1 meter verticaal hiervoor 8 à 10 meter horizontaal nodig is om een flauwe oever te krijgen. De oever aan de zuidzijde hoeft niet zo flauw te zijn, maar mag niet steiler dan 1:3 zijn. Verdere informatie over het aanleggen van een poel vindt u in de aanleg- en beheerinstructie Poel.

Ecologische en/of cultuurhistorische waarde

Vroeger legden men vaak poelen in het weiland aan als drinkplaats voor het vee. Tegenwoordig zijn daar moderne methoden voor en daardoor zijn in de loop der jaren al veel poelen verdwenen. Tal van dieren maken echter gebruik van het water als drink- of wasplaats. Door de natte omstandigheden nabij een poel zien we daar andere flora dan bijvoorbeeld in een droog weiland. Door het natuurvriendelijk inrichten van de oever wordt de overgang van droog naar nat vergroot. Deze overgang biedt ruimte aan verschillende soorten planten die het elders op het erf te droog hebben. Een natuurvriendelijke oever is ook zeer interessant voor amfibieën die zich in de oeverzone kunnen verschuilen. In de zomer barst het van leven in en om de poel.

Poel

10. Beheer kruidenrijk grasland

De manier waarop kruidenrijk grasland wordt beheerd, is belangrijk voor plant en dier. SLG streeft naar een extensief beheer waarbij zoveel mogelijk kruiden in het grasland tot bloei komen. Maaïen en afvoeren van maaisel is belangrijk om voedingsstoffen af te voeren en zaden van kruiden meer kans te geven om te kiemen.

Idealiter wordt het maaisel eerst gedroogd, gehooïd en daarna afgevoerd (bijvoorbeeld op een grote hoop gezet). Door het maaisel te laten drogen voordat het afgevoerd wordt, kunnen zaden nog rijpen en op de bodem vallen. De frequentie en het tijdstip van maaïen is afhankelijk van de voedselrijkdom van de bodem en de reeds aanwezige vegetatie. Is de bodem niet extreem voedselrijk en is de begroeiing reeds soortenrijk, dan kunt u de eerste maaibeurt uitstellen tot na 15 juni. Daarmee houdt u de aanwezige soortenrijkdom in stand (**instandhoudingsbeheer**).

Sinusbeheer

Is het grasland echter hoogproductief en soortenarm, met maar weinig kruiden? Dan is verschrallen wenselijk. Dat bereikt u door vaker te maaïen (met afvoeren van maaisel) en door de eerste maaibeurt eerder in het seizoen uit te voeren, in de periode half mei – half juni (let op: verstoor geen weidevogels). Hoe eerder de eerste maaibeurt, des te sterker de ontwikkeling richting kruidenrijk grasland (**ontwikkelingsbeheer**). Het is natuurlijk jammer om planten te maaïen als ze net bloeien. Hierbij is het goed om te weten dat de meeste kruiden zich snel herstellen en een paar weken na de maaibeurt opnieuw in bloei staan. Door niet alles tegelijk te maaïen, kan een maaibeurt juist bijdragen aan een continu voedselaanbod.

Gefaseerd maaibeheer (waaronder sinusbeheer)

Het beheer van grasland kunt u nog meer richten op herstel van biodiversiteit door gefaseerd te maaïen (niet alles tegelijkertijd). Door gefaseerd te maaïen en bijvoorbeeld 10 tot 25% van de vegetatie te laten staan houdt je rekening met blijvende schuilgelegenheid voor de aanwezige fauna. Door de Vlinderstichting is een manier van gefaseerd graslandbeheer ontwikkeld die optimaal bijdraagt aan flora en fauna: het sinusbeheer.

Sinusbeheer

Bij sinusbeheer (figuur 10) bepaalt de beheerder zelf waar, wanneer en hoe vaak je maaït, met als richtlijn dat bij elke maaibeurt ca. 40% van de oppervlakte blijft staan. Het maaisel dient afgevoerd te worden.

Een paar keer per jaar wordt een slingerend, rondlopend pad gemaaid van 1 – 2 meter breed. Enkele weken later wordt de begroeiing binnen het pad gemaaid. Hierdoor ontstaat variatie in hoogte van begroeiing, windluwte en de mate waarin randen beschenen worden door de zon. Door iedere keer in wisselende patronen (sinussen) te maaïen ontstaat er een maximum aan variatie: met delen die jaarrond of zelfs meerdere jaren overstaan tot en met delen die twee, drie of zelfs vier keer per seizoen worden gemaaid. Het sinusbeheer vormt een mooie combinatie van enerzijds verschrallen en anderzijds het creëren van maximale variatie met veel voedselaanbod aan insecten, 'kraamkamers' voor vlinders en plekken waar allerlei dieren kunnen overwinteren.

5. Beplantingslijst

Onderstaande plantsoenlijst omvat de beplanting die nodig is om het voorgestelde plan uit te voeren, met daarbij uw eigen bijdrage. U kunt beplanting en zaaigoed via Stichting Landschapsbeheer Gelderland bestellen.

Plantsoenlijst			
Nederlandse naam		Maat	Aantal
Bosplantsoen 2 jarig maat 60-80			
Veldesdoorn	Acer campestre	60-80	410
Krent	Amelanchier lamarckii	60-80	30
Rode kornoelje	Cornus sanguinea	60-80	65
Hazelaar	Corylus avellana	60-80	140
Eenstijlige meidoorn	Crataegus monogyna	60-80	170
Wilde liguster	Ligustrum vulgare	60-80	100
Wilde appel	Malus sylvestris	60-80	110
Wilde mispel	Mespilus germanica	60-80	55
Zoete kers	Prunus avium	60-80	75
Inheemse vogelkers	Prunus padus	60-80	95
Sleedoorn	Prunus spinosa	60-80	25
Wilde peer	Pyrus pyraeaster	60-80	35
Zomereik	Quercus robur	60-80	15
Wegedoorn	Rhamnus cathartica	60-80	60
Aalbes	Ribes rubrum	60-80	15
Kruisbes	Ribes uva crispa	60-80	65
Hondsroos	Rosa canina	60-80	120
Egelantier	Rosa rubiginosa	60-80	40
Boswilg	Salix caprea	60-80	80
Grauwe wilg	salix cinerea	60-80	70
Gewone Vlier	Sambucus nigra	60-80	25
Lijsterbes	Sorbus aucuparia	60-80	170
Winterlinde	Tilia cordata	60-80	55
Gelderse roos	Viburnum opulus	60-80	120
Tamme kastanje	Castanea sativa	60-80	20
Boompalen			
Boompalen	Onbehandeld	8x250	24
Boombeschermer	Anti knab	78	15
Laanbomen			
Zomereik	Quercus robur	10-12	9
Fruitbomen			
Fruitboom	Appel	hoogstam	5
Fruitboom	Peer	hoogstam	5
Fruitboom	Kers/pruim	hoogstam	5

Bronvermelding

Jongsma, E., & Groot-Koerkamp, E. (2006). *Landschapsvisie 'Landschap in beweging'*. Gemeente Beuningen; Gemeente Druten; Gemeente Wijchen.

natuurschoon-nietap. (sd). *Populierenbos*. Opgehaald van natuurschoon-nietap:
<https://www.natuurschoon-nietap.nl/nieuws/130-populierenbos>

Ravon. (sd). *Kamsalamander*. Opgehaald van Ravon:
<https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/kamsalamander>

Rijksoverheid. (sd). *Natuurnetwerk Nederland*. Opgehaald van
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>

Zoogdierenvereniging. (sd). *Das*. Opgehaald van Zoogdierenvereniging:
<https://www.zoogdierveniging.nl/zoogdiersoorten/das>

Bijlage I Ontwerpkaart

Bijlage II Informatievelen aanleg en beheer

HOUTSINGEL AANLEG EN BEHEER

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Houtsingel

Een houtsingel is een brede landschappelijk waardevolle afscheiding, vaak ook tussen weilanden, die bestaat uit bomen en struiken. Een houtsingel is een lijnvormig landschapselement van 4 tot maximaal 20 meter breed. Houtsingels lijken veel op houtwallen. Bij een houtwal is er sprake van een opgeworpen wal, waar de beplanting op staat.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

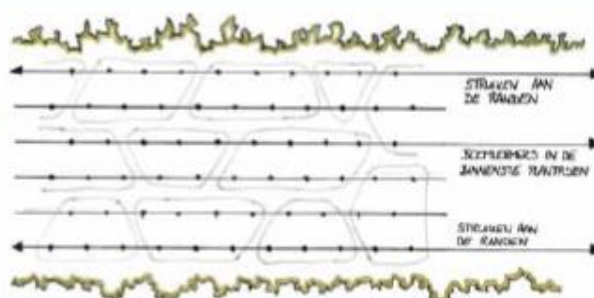
1. Het aanplanten van een houtwal of singel kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen en/of planten in bewerkte grond.
4. Plant de soorten aan in groepen van minstens 5-7 stuks per soort. Op die manier voorkomt u dat langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.
5. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
6. Indien u niet direct alle bomen en/of struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen en/of struiken tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Plant de houtsingel of houtwal in rijen aan met een plantafstand van bij voorkeur 1,50 bij 1,50 meter.
2. Boomvormers dient u in het midden van de singel aan te planten, struiken aan de randen.

bovenaanzicht aanplantschema

INSTRUCTIES NA AANPLANT

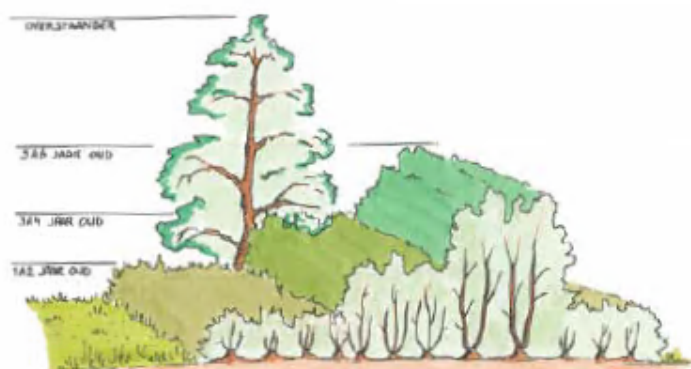
1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de houtsingel, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element zoveel mogelijk onkruid vrij.

BEHEERINSTRUCTIES

Goed onderhouden houtwallen en houtsingels bestaan uit een boom-, kruid- en struiklaag. Na ongeveer 5-6 jaar zullen de takken in de houtsingel of wal elkaar gaan raken en dient er waar nodig gesnoeid en gedund worden. Na 10 jaar is de eerste keer onderhoud noodzakelijk.

De meeste houtsingels en houtwallen worden als hakhout beheerd en tussen de 10-12 jaar afgezet. Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Bij voorkeur dient er kleinschalig gewerkt te worden waarbij niet alle singels tegelijk een onderhoudsbeurt krijgen. Om de variatie in leeftijd te waarborgen dient ieder jaar, afhankelijk van het onderhoudsinterval, een gedeelte van de singel te worden afgezet.

Bij het afzetten is het in elk geval van belang dat er genoeg licht op de bodem valt om de stobben te laten uitlopen. Dat betekent vaak een vrij drastische dunning. Oude bomen blijven meestal staan, evenals bomen met holten die vaak het domein van vogels en vleermuizen zijn.

houtsingel met hakhoutbeheer

pas afgezet

1 jaar na afzetten

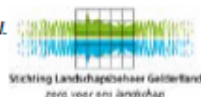

2 jaar na afzetten

3-4 jaar na afzetten

Tekst en beeld:
Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.
T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.
I www.landschapsbeheergelderland.nl.
Juni 2015, op de website is de hele reeks te bekijken.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
zorg voor ons landschap

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Struweelhaag

Een struweelhaag is een lijnvormig landschapselement met een aaneengesloten opgaande begroeiing van inheemse, overwegend doornachtige, struiken, die vrij uit mogen groeien. Zo ontstaat een weelderige haag in tegenstelling tot een geknipte haag. Een struweelhaag bestaat vaak uit soorten als meidoorn, sleedoom en hondsroos.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Het aanplanten van een haag kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant van een haag wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte.
3. De te beplanten strook dient te worden los gemaakt, dit kan door frezen.
4. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat, (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
5. Indien u niet direct alle struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de struiken met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Voor de aanplant van een struweelhaag kunt u kiezen voor het graven van een plantsleuf in plaats van het frezen van een oppervlakte.
2. Bij een struweelhaag plant u een enkele rij, voorzien van 2 struiken per strekkende meter.

INSTRUCTIES NA AANPLANT

1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de haag om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element onkruid vrij.

BEHEERINSTRUCTIES

De struweelhaag mag vrijuit groeien tot een brede en hoge haag en wordt niet vaker dan eens in de zes jaar gesnoeid of afgezet. Afzetten betekent dat de struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De struiken groeien uit zichzelf weer uit. Houd het eerste jaar na afzetten de stobben vrij van onkruid. Na ongeveer 3 jaar zal de aanplant een meer gesloten karakter krijgen en kan waar nodig gesnoeid worden. Dit snoeiwerk bestaat voornamelijk uit het weghalen van takken die problemen geven. Als u er voor kiest de haag af te zetten, dan kan dat tussen de 6 à 15 jaar plaatsvinden.

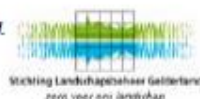
Soms is er sprake van speciale beheervormen zoals het vlechten. Dit is een oude ambacht die werd toegepast om de haag ondoordringbaar te maken voor vee.

Vlechten kunnen we grofweg in twee grote groepen verdelen; namelijk het leggen en het invlechten van een haag. Invlechten gebeurt door middel van het inhakken en ombuigen van takken; leggen gebeurt door het inhakken en ombuigen van een hele struik.

Meer informatie over vlechtheggen kunt u vinden op de website www.heggen.nu.

Tekst en beeld:
 Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.
 T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.
 I www.landschapsbeheergelderland.nl.
 Juni 2015, op de website is de hele reeks te bekijken.

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

VOGELBOSJE EN GERIEFHOUTBOSJE

AANLEG EN BEHEER

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Vogelbosje

Vogelbosjes zijn vaak te vinden op het erf. Een vogelbosje is een bosje dat voornamelijk uit struiken bestaat en vaak niet groter is dan 500m². De soorten die in het bosje aangeplant worden, zijn vooral besdragende struiken als meidoorn, Gelderse roos en lijsterbes om vogels aan te trekken.

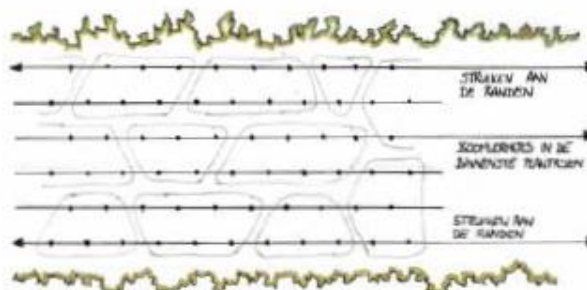

Geriefhoutbosje

Geriefhoutbosjes zijn vrij liggende elementen in het landschap. Een geriefhoutbosje is groter dan 500 m² en werd vroeger aangeplant om in geriefhout, hout voor dagelijks gebruik, te voorzien.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Het aanplanten van een bosje kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik voor de aanplant inheems plantmateriaal wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant van een bosje wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen. Het planten dient in bewerkte grond plaats te vinden.
4. Indien u meerdere soorten in het bosje aanplant, plant deze dan in groepen van minstens 5-7 stuks per soort. Op die manier voorkomt u dat langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.

bovenaanzicht aanplantschema

5. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat, (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
6. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIES

1. Bij een bosje kan het plantsoen op verschillende manieren worden aangeplant. De keuze bestaat uit het aanplanten in een vierkants- of een driehoeksverband.
2. Voor de aanplant kan gekozen worden voor een plantafstand van bijvoorbeeld 1,5 bij 1,5 meter.

vierkantsverband

driehoeksverband

INSTRUCTIES NA AANPLANT

1. Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de aanplant, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element zoveel mogelijk onkruid vrij.

BEHEERINSTRUCTIES

Na ongeveer 5 jaar zal het aangeplante vogelbosje meer gesloten raken, de takken raken elkaar. Waar nodig kan gesnoeid worden. Dit snoeiwerk bestaat voornamelijk uit het weghalen van takken die problemen geven.

pas afgezet

Geriefhoutbosjes worden van oudsher als hakhout beheerd, door middel van afzetten. Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Dit kan het beste gefaseerd plaatsvinden om de flora en fauna niet in gevaar te brengen en om het beeld van het landschap niet te veel te veranderen.

1 jaar na afzetten

Het meest praktisch is om aaneengesloten stukken af te zetten, zodat de pas afgezette stobben voldoende licht krijgen om opnieuw te kunnen uitlopen. Houdt daarom het eerste jaar na aanplant de stobben onkruid vrij. De takken en wat dunner hout kunt u in de vorm van een takkenril in het element verwerken. Dik hout voert u af. Versnipperen van snoeiafval wordt sterk afgeraden om verrijking van de bodem te voorkomen, dit zorgt met name voor veel brandnetels.

2 jaar na afzetten

3-4 jaar na afzetten

Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.

T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.

I www.landschapsbeheergelderland.nl.

Juni 2015, op de website is de hele reeks te bekijken.

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

KNIP- EN SCHEERHEG

AANLEG EN BEHEER

Stichting Landschapsbeheer Gelderland adviseert bewoners van het buitengebied over de aanleg en beheer van kleine landschapselementen om de kwaliteit van het landschap te versterken. Hiervoor is een reeks van 11 verschillende informatiebladen ontwikkeld.

Knip- en scheerheg

Een knip- en scheerheg is een lijnvormig landschapselement, met aaneengesloten begroeiing van inheemse struiken, dat regelmatig wordt geknipt of geschoren.

ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Het aanplanten van een heg kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest.
2. Voor de aanplant van een heg wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 60-80 cm hoogte.
3. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat, (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
4. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

opkuilen

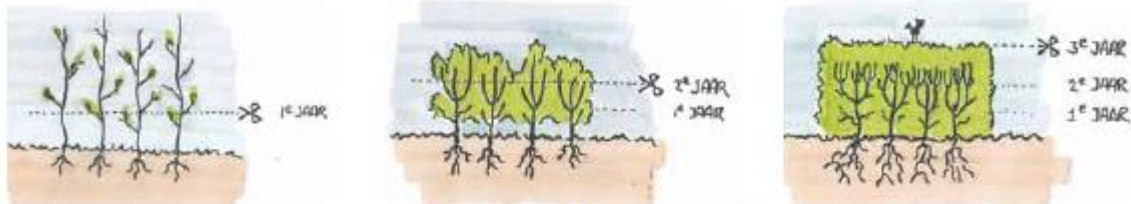
SPECIFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Voor het ontwikkelen van een dichte knip- en scheerheg is de aanplant van 1 rij met bosplantsoen voldoende. Per strekkende meter kunt u 4 stuks bosplantsoen aanplanten.
2. Graaf voor het planten een sleuf, die diep en breed genoeg is om de wortels van het plantgoed er ruim in te leggen. Eventueel kunt u een draad spannen als hulpmiddel bij het graven van de plant sleuf. Sluit de plantsleuf na aanplant weer af met aarde.

INSTRUCTIES NA AANPLANT

1. Plaats een afrastering op 1 meter afstand van de aanplant, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. De aanplant dient direct na het planten te worden terug gesnoeid tot op de helft of tweederde van de lengte. Dan ontwikkelt zich namelijk eerder een brede en vertakte heg.
3. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste twee jaar na aanplant voldoende water in droge perioden en houd het element onkruid vrij.

snoeien knip- en scheerheg na aanplant

BEHEERINSTRUCTIES

De naam knip- en scheerheg zegt het eigenlijk al: een heg moet geknipt of geschoren worden. De frequentie van de snoei hangt af van een aantal factoren: de soort, de vorm, de functie en de eisen die we aan de heg stellen.

In het algemeen worden de meeste heggen ongeveer 2 keer per jaar geknipt. Bij een meidoornheg is het belangrijk de eerste keer te knippen voor de langste dag van het jaar, in mei-juni. Dit maakt het knippen van deze heg een stuk aangenamer, omdat de doorns dan nog niet houtig zijn. Als de haag uit liguster bestaat, dan kunt u vaak wel 3 keer per jaar knippen, omdat de liguster een snel groeiende struik is. Knip de heg wanneer het bewolkt en niet te warm is. Belangrijk is dat de onderkant van de heg iets breder uitgroeit dan de bovenkant, zodat de zon ook op de onderkant van de heg kan schijnen. De heg behoudt dan zijn besloten karakter.

Tekst en beeld:
Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.
T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.
I www.landschapsbeheergelderland.nl.
Februari 2017

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Hoogstamboomgaard

Een hoogstamboomgaard is een karakteristiek landschapselement, bestaande uit meerdere fruitbomen op een weide, vaak omhaagd. De eerste zijtakken groeien op minimaal 180 centimeter boven de grond uit de stam.

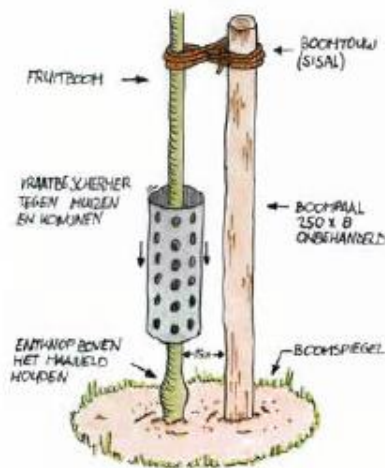
ALGEMENE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Het aanplanten van een boomgaard kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest.
2. Voor de aanplant van een boomgaard is het aan te bevelen om oude rassen van hoogstam fruitbomen met de maatvoering 8-10 cm omtrek te gebruiken. Oude rassen zijn vaak minder ziektegevoelig. Bestrijdingsmiddelen zijn niet nodig.
3. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

SPECIEFIEKE AANPLANTINSTRUCTIE

1. Hoogstambomen kunnen meer dan 10 meter hoog en breed worden. Het is daarom belangrijk bij aanplant de fruitbomen op ruime afstand van elkaar te planten.
2. Plant daarom appelbomen minstens 10 meter uit elkaar, peren en kersen 8 meter en pruimen 6 meter uit elkaar.
3. Voor het planten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat moet daarom een afmeting hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
4. Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm lengte bij 8 cm doorsnede), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (zuidwesten). Bevestig de jonge boom met sisal boomtouw aan de boompaal. Knoop het touw aan de paal en draai het touw circa 3 maal in een 8-vorm om de boom. Leg een knoop in het touw om deze aan de paal te bevestigen. Snijd overtollig touw af.
5. U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas bij arme grond bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.

aanplant fruitboom

INSTRUCTIES NA AANPLANT

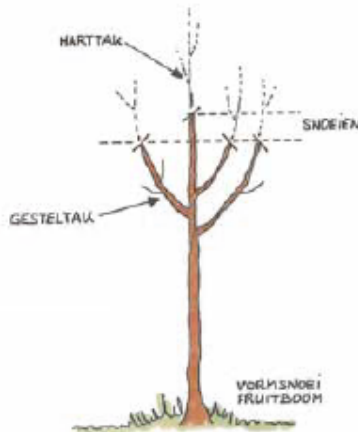
1. Plaats een boombeschermer rondom de boom, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
2. Geef de jonge aanplant, indien mogelijk, met name de eerste 2 jaar na aanplant voldoende water in droge perioden.

fruitboom met raster

BEHEERINSTRUCTIES

Het snoeien van fruitbomen wordt al eeuwen toegepast. Het snoeien van de fruitboom in de jeugdfase wordt de vormsnoei genoemd. De vormsnoei zorgt voor een bepaald model. Wanneer dat model is bereikt volgt de onderhoudssnoei. Ook kunnen fruitbomen op verschillende manieren gesnoeid worden. Bijvoorbeeld met als doel productie of als doel het landschappelijk beeld. Landschapsbeheer Gelderland geeft basiscursussen voor het snoeien van hoogstamfruit.

vormsnoei fruitboom

Vormsnoei

De vormsnoei is vooral belangrijk bij de jonge bomen. Elke soort heeft zijn eigen specifieke vorm. Bij de appel wordt over het algemeen een bolvorm aangehouden zonder harttak. Peren vormen van nature meer een kroon met een harttak. Deze kroon krijgt meer een piramidale vorm. Nadat de fruitboom is aangeplant is het belangrijk direct de eerste vormsnoei toe te passen. Uit het gestel worden vaak niet meer dan 4 gesteltakken aangehouden, de overige takken kunnen worden weggesnoeid. Afhankelijk van de soort kunt u kiezen voor het behouden of weghalen van de harttak.

Onderhoudssnoei

Fruitbomen kunnen het beste jaarlijks gesnoeid worden. Het gaat daarbij om vervanging van minder vitaal, afgedragen vruchthout, het verwijderen van ziek hout en het verwijderen van verkeerd geplaatste nieuwe scheuten. In een regelmatig onderhouden, vitale hoogstamfruitboom zullen elk jaar nieuwe scheuten ontstaan. Een deel kan worden gehandhaafd en gebruikt als nieuwe vruchttakken. Een ander deel dient te worden verwijderd.

Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.
T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.
I www.landschapsbeheergelderland.nl.
2013, op de website is de hele reeks te bekijken.

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekse karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Bloemrijk grasland

Van bloemrijk grasland spreken we als er sprake is van een weide waarvan de grond niet wordt verstoord en waarin naast grassen ook veel meerjarige bloemen voorkomen die jaarlijks worden gemaaid en waarbij het maaisel wordt afgevoerd (hooien).

EXTENSIEF MAAIBEHEER

Regulier grasland

de laatste jaren ook successen geboekt op percelen met een uitgekiend botanisch beheer. Met extensief maaibeheer wordt een bijdrage geleverd aan het verhogen van de algemene botanische kwaliteit van zowel percelen als perceelsranden.

Een regulier grasland heeft een vegetatie met vooral grassen, waar vaak de meerjarige, overblijvende kruiden ontbreken. Gangbaar beheerde percelen bestaan dus voor bijna 100% uit hoogproductieve grassen. Extensief beheerde percelen bevatten een lager aandeel grassen en meer kruiden.

De botanische kwaliteit van agrarisch beheerde percelen is de laatste tientallen jaren hard achteruitgegaan. Het gaat hierbij vooral om verlies aan minder kritische soorten zoals de echte koekoeksbloem, een tot voor kort vrij algemeen voorkomende soort van kruidenrijke graslanden. Toch zijn

BEHEERINSTRUCTIE

Onder extensief beheer verstaan we het beperkt bemesten of, beter nog, stop hier helemaal mee. Bemesting verhoogt de voedsel rijkdom en verlaagt het aantal plantensoorten. Ook het maaien van de vegetatie en het afvoeren van het maaisel draagt bij aan het verschrallen van de bodem.

Maai een keer per jaar in augustus of september, of twee keer per jaar: in juni of juli en september of oktober.

Bloemrijk grasland

BEHEERINSTRUCTIES

Uitgangssituatie	mei	juni	juli	aug	sep
vochtig, hoog productief, soortenarm/ruig	■		■		■
vochtig, matig productief, soortenarm/ruig		■			■
vochtig, laag productief, soortenarm/ruig			■		■
vochtig, matig productief, bloemrijk			■		■
vochtig, laag productief, soortenrijk			■		■
nat, hoog productief, soortenarm/ruig		■			■
nat, matig productief, bloemrijk			■		■
nat, laag productief, soortenrijk				■	

Op zeer voedselarme grond volstaat een keer maaien in de periode augustus – oktober. Op iets meer voedselrijke grond maaien in eind juli of begin augustus en nogmaals in september of oktober. Voer het maaisel altijd af. Liever het maaisel nooit langer dan twee dagen laten liggen. Bij voorkeur steeds een derde of de helft maaien en bijvoorbeeld een maand later pas de andere helft of derde, zodat er altijd voedsel en schuilmogelijkheden voor insecten, vogels en zoogdieren beschikbaar zijn.

Tekst en beeld:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.

T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.

I www.landschapsbeheergelderland.nl.

2013, op de website is de hele reeks te bekijken.

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.

POEL AANLEG EN ONDERHOUD

Stichting Landschapsbeheer Gelderland heeft een reeks informatiebladen voor bewoners van het buitengebied ontwikkeld. Hierin staan praktische tips voor de aanleg en beheer van kleine landschapselementen, teneinde de kwaliteit van het landschap te versterken.

Poel

Een poel is een ondiepe kleine waterplas met stilstaand grondwater, waar de omstandigheden zodanig zijn dat ze kan dienen als voortplantingsgebied voor kikkers, padden en salamanders. Op plaatsen in het weiland die van nature laag liggen en waar het grondwater hoog zit, legde men vroeger vaak poelen in het weiland aan als drinkplaats voor het vee.

ALGEMENE AANLEGINSTRUCTIE

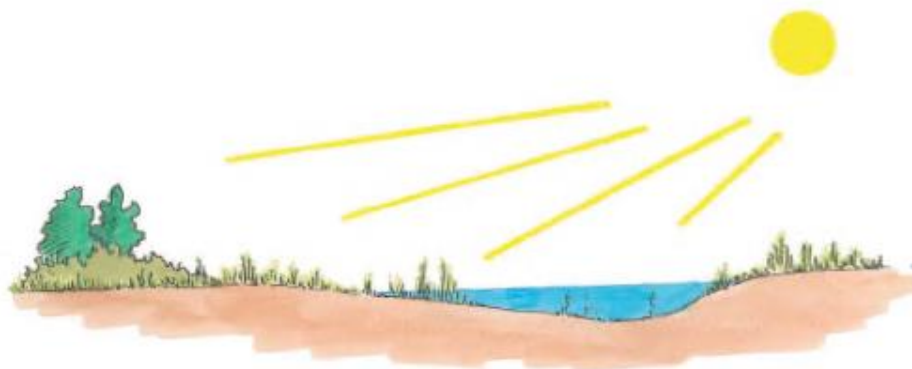
1. Leg de poel aan op een plaats waar genoeg zonlicht aanwezig is. Het is belangrijk dat de noordoever zo flauw mogelijk is, omdat de zon voornamelijk op deze zijde schijnt.
2. Omdat de oever aan de noordzijde naar de zon gericht is, ontstaat hier het beste microklimaat voor amfibieën en libellen. Hoe warmer het is, des te sneller en beter kunnen de eitjes en larven zich ontwikkelen. De kikkers leggen bij voorkeur hier hun dril. Om de zonneschijn goed te benutten is het belangrijk dat de noordoever zo flauw mogelijk is, bijvoorbeeld 1:8 of 1:10. Dit betekent dat bij een daling van 1 meter verticaal hiervoor 8 à 10 meter horizontaal nodig is om een flauwe oever te krijgen. De oever aan de zuidzijde hoeft niet zo flauw te zijn, maar mag niet steiler dan 1:3 zijn.
3. Een poel dient u zo diep te graven dat u 50 cm onder de laagste grondwaterstand zit en bij voorkeur niet dieper dan 2 meter onder het maaiveld.
4. Het aanleggen van struweelbeplanting aan de noordzijde van een poel is zeer waardevol als landbiotoop voor amfibieën. Dit kan bijvoorbeeld een struweelhaag, een hakhoutbosje of vogelbosje zijn.
5. Voordat kan worden begonnen met de aanleg van de poel is het belangrijk een geschikte bestemming te hebben voor de vrij komende grond. Deze dient bij voorkeur te worden verspreid over het land. Wanneer dit niet mogelijk is, kan de grond worden verwerkt in een te beplanten wal van maximaal 0,5 meter hoog aan de noordkant van de poel. Dit is echter niet gewenst als u zich bijvoorbeeld in een waardevol open landschap bevindt.
6. Informeer bij de gemeente welke vergunningen nodig zijn voor aanleg van een poel (aanleg- en of ontgrondingsvergunning).

INSTRUCTIES NA AANPLANT

Amfibieën en andere dieren en planten vestigen zich snel op een natuurlijke wijze in de poel. Het is dus niet nodig planten en dieren uit te zetten. Voor amfibieën is dat zelfs wettelijk verboden. Zet beslist geen vis uit in de poel, want vissen eten kikkervisjes en salamanderlarfjes.

Verwijder jaarlijks opslag van elzen en wilgen en maai de kanten. De frequentie voor het opschonen van de poel is afhankelijk van de grootte, gemiddeld een keer per zes jaar. Het opschonen kan het best in fasen gebeuren. Bijvoorbeeld het ene jaar de oostzijde van de poel en het jaar erop de westzijde. Op deze manier blijft altijd een deel van de belangrijke noordoever intact. De onderhoudswerkzaamheden kunnen het best worden uitgevoerd in de periode van begin september tot half oktober. In deze periode zijn er nauwelijks amfibieën in het water aanwezig.

landschappelijk aangelegde poel

Tekst en beeld:
Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rosendaal 2a, 6891 DA Rozendaal.
T 026-3537444. E info@landschapsbeheergelderland.nl.
I www.landschapsbeheergelderland.nl.
November 2010, op de website is de hele reeks te bekijken.

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaar van de grond: particulieren, boeren en overheid.